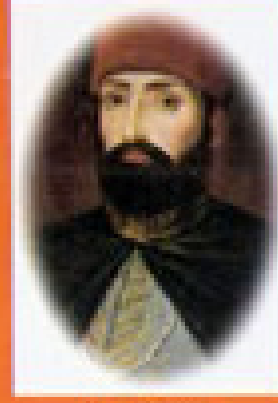

14 MART! DÜNDEN BUGÜNE TIBBİYE ve TIBBİYELİLER

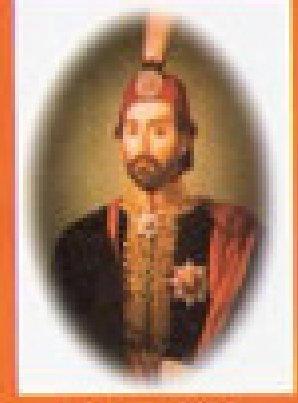
Dr. Necdet Tuna

Devrimci Tıbbiyeliler

II. Mahmut

Abdülmecit

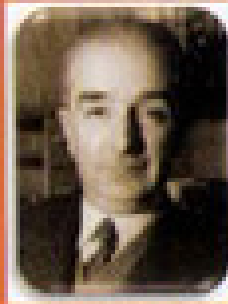
Tıbhane-i Âmire öğrencileri (1893-1902. (Ataman Demir arşivi))

M. Küley

E. Frank

S. Ünver

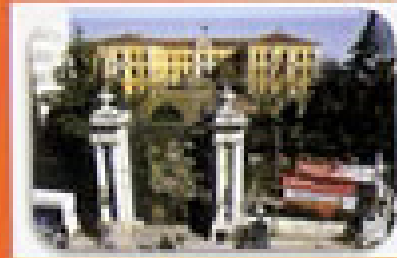
T. Sağlam

R. Rieder

Haydarpaşa

Galatasaray

Değerli Meslektaşlarım,

14 Mart'ta bir konuşma hazırlamak için konuya ilişkin basılı yayın bulamayınca internette dolaşım. Baktım 15-20 dakikalık bir konuşma derken bir kitap olacak kadar veri toplandı. Meslektaşları bi yokladım, çoğunun yeterli bilgisi olmadığını görünce hadi bunu basalım dedik. Maddi beklentim olmadığı için için sponsor aradım, fakat baş vuruğum ilaç firmalarının hiç biri yanaşmadı. Benim öteki kitaplarımı basan Nobel'le konuştum, hoca kimse kitap almıyor, bekliyoruz ama hatırınız için basalım dediler. Kendi etiketlerini bile koymadıkları yapıt, bana göre, güzel ve pratik bilgi için yeterli.

Ben 1952'li, rahmetli hocam Erezin öğrencisiyim. Arzu ederseniz kitabı Nobel'den ücretsiz isteyebilirsiniz!

Gelelim Tıbbiyelilere,

Bugün Marmara Üniversitesi me interneti tarar merkez binası olarak kullanılan İstanbul Haydarpaşa'daki Mektebi-i Tıbbiye, Aralık 1918'de işgal edilir, Ocak 1919'ta İngilizler tek tıp fakültemizi karargâh hâline getirirler. Kapılara nöbetçiler dikilir, bahçede devriyeler dolaşmaya başlar saat kulelerine de makineli tüfekler yerleştirilir.

Öğrenciler yataklarından atılır, tuvaletlere girmeleri, resmi kıyafetle dolaşmaları, nizamiye kapısından girmeleri, püsküllü fes takmaları, toplantı yapmaları yasaklanır.

O günlerde Dr. Talat Bey, öğrencilere Mustafa Kemal Paşa'nın Erzurum'dan sonra Sivas'ta da bir kongre düzenleyeceğini, kongreye katılmak için aralarından iki temsilci seçmelerini ister. Toplantı yapmak yasaklandığı için öğrenciler okulun hamamında bir araya gelirler. Üçüncü sınıf öğrencisi Hikmet ile Yusuf Naci'yi delege seçerler. Yol masrafları için para toplarlardı fakat ancak 950 kuruş toplayabilmişlerdi. 50 kuruş da yıllar sonra ordinaryüs profesörlüğe yükselip Egeli soyadını alacak olan arkadaşları Ekrem Şerif'ten alırlar. Böylece 1000 kuruşları olur.

Fakat bu 1000 kuruş iki kişinin yol masraflarına yetmeyeceği anlaşılınca Yusuf Naci hakkında vazgeçer, arkadaşı Hikmet, diğer İstanbul delegeleri olan İsmail Fazıl Paşa ve İsmail Hami Bey'lerle beraber Sivas'a giderler.

Manda meselesinin müzakere edildiği günün gecesinde Mustafa Kemal Paşa, odasında Denizli temsilcileri Necip Ali ve Yusuf Bey'lerle, Şeyh Hacı Fevzi Efendi, Ahmet Nuri Bey'ler ve diğer bazı delegelerle görüşürken, İstanbul'dan Sivas'a kadar manda taraftarı İsmail Fazıl Paşa ve İsmail Hami Bey'le birlikte geldiği halde, İdealizminden hiçbir şey kaybetmediği anlaşılan Hikmet arkalardan sesini yükselterek: Paşam! Murahhası bulunduğum Tıbbiyeliler beni buraya İstiklâl davamız çalışmalarına zkatılmak üzere gönderdiler! Mandayı kabul edemem! Eğer kabul edecek olanlar varsa, bunlar her kim olursa olsun şiddetle ret ve takbih eder, kınarız. Örneğin manda fikrini siz de kabul ederseniz sizi de ret ederiz.

Bu kararlı duruş Mustafa Kemal Paşa'yı son derece memnun eder, güç verir ve: - Evlat, müsterih ol. Gençlikle iftihar ediyorum, vgençlere güveniyorum. Biz ekalliyette kalsak dahi mandayı kabul etmeyeceğiz. Parolamız tektir ve değişmez: Ya İstiklâl Ya Ölüm! der.

Mustafa Kemal Paşa 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelecek, 23 Nisan 1920'de Meclis açılacak, böylece o güne kadar kongre kararlarıyla yürütülen milli mücadeleyi artık milli irade yönlendirecektir.

Tıbbiyeli Hikmet

Sivas Kongresi'nde diğer bazı delegelerle birlikte İstanbul'u temsil eden Tıbbiyeli Hikmet ünlü sunucumuz rahmetli Orhan Boran'ın babasıdır. Tıbbiye'nin kuruluş yıldönümü olan 14 Mart'ta arkadaşlarıyla beraber silahlı düşman askerleri ile korunan okulun iki kulesi arasına büyük bir Türk bayrağını 0 asmıştır. Çoğumuzca unutulmuş görünen, her yıl 14 Mart'ta kutladığımız bu bayrak asma olayıdır.

Hikmet daha sonra Kurtuluş Savaşı'na katılacak, 1922'de eğitimini tamamlayıp askeri doktor olarak göreve başlayacaktır.

Mustafa Kemal Paşa zaferden sonra Sivas Kongresi'nin o ateşli genç tıbbiyelisinin nerede olduğunu sormuştur. Maksudı onu milletvekili yapmaktır. Hikmet Bey o sıralarda Albay rütbesi ile bir asker hastanesinde başhekim olarak görev yaptığı halde Paşa'ya onun öldüğünü söylenmiş. Oysa Türkiye bu vatansever evladını 1945'te kaybedecektir.

Kaynak: Necdet Sevinç, İstiklâl Harbi'nde etnik ihanet, s. 142-43-44, H. Nihal Atsız

Jön Türkçü Tıbbiyeliler

Dr. Yenişehirli Ethem, Dr. Übeydullah Efendi, Dr. Tunalı Hilmi, Dr. Nazım, Dr. İshak Sukuti, Dr. İbrahim Temo, Dr. Abdullah Cevdet, Dr. Akil Muhtar, Dr. Bahattin Şakir, Dr. Rüsuhi Dikmen, Dr. Adnan Adıvar, Dr. Şerafettin Mağmumi Bey, saptanabilen Jön Türkçü tıbbiyelilerdir.

Dr. Übeydullah Efendi

Atatürk döneminin ünlü Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un büyük dayısıdır. Haver? çıkarmış, İzmir ve Paris'te Servet gazetesine İngilizce, Arapça ve Farsça çeviriler yapmış olan Tıp doktoru Übeydullah Efendi bu yüzden Şam'a sürgün edilmiş ve üç ay hapis yatmıştır. Daha sonra Şikago'da İngilizce gazete bile çıkarmış. Liveprol'da ise 'Din ve Dünya' isimli küçük bir risale ile Sofya'da Hilal ve Doğru Yol gazetelerini de yayımlar. Mahmut Esat, Taif'deki sürgün dönüşü Meclis-i Mebusan'a Aydın mebusu seçilen Übeydullah Efendi'den çok etkilenir, onun yanına giderek tahsiline devam eder. (Mucize Özunal, Mahmut Esat Bozkurt Kalpak ve Kartal, Tudem Yayınları, İstanbul, 2010)

İttihatçı Dr. Nazım Bey

Askeri tıbbiyeli Dr. Nazım Bey, İttihatçıların en yaman teşkilatçılarından. Ömrünü devrime adadı. 14 yıl Paris'te çalıştı. Talat Paşa kabinesinde Maarif Nazırı oldu. 1916-18 arası Fenerbahçe kulübünün başkanlığını da yaptı. 1922'de yurda döndü. Gazi'ye 1926 suikastından dolayı yargılandı ve 56 yaşında idam edildi. Arkadaşlarıyla ortak hareket ettiği için boynunu ipe uzattı. Yoksa af edilebilirdi. Abdülhamit ve işgal döneminde de hakkında üç kez idam cezası vardı. Dr. Aras bacanağıydı.

Dr. Bahattin Şakir

Askeri Tıbbiye'yi 1894 yılında Yüzbaşı rütbesiyle bitirdi. Fransa'da uzmanlık eğitimi aldı. Şehzade Yusuf İzzettin Bey'in özel doktoruydu. Devrimci fikirlerinden dolayı sürgüne gönderildi. Mısır ve Paris'te çalıştı. Dr. Nazım'ın dostuydu. O da İttihatçıların en yaman teşkilatçılarından. Kâtib-i Mesul'dü. Teşkilatı Mahsusa'da siyasi şefi. Balkan ve Cihan Harbi'nde görev aldı. Kafkasya'da Ruslara ve Ermeni çetelere karşı savaştı. 17 Nisan 1922 günü Berlin'de İngiliz gizli servisinin tetikçisi Ermeni militanlar tarafından şehit edildi. Mezarı Berlin'dedir. Kemalistler ailesine sahip çıkarak maaş bağladı. Türkiye'de Adli Tıp'ın kurucularındandır. İlk telif Adli Tıp ders kitabını yazdı. Atatürk, Paris'te parasız kaldığı günlerde Bahattin Şakir'e para gönderir ve Selanik'e geldiğinde "İlk elinizi öpen ben olacağım" der... (Hikmet Çiçek, Dr. Bahattin Şakir, Kaynak Yayınları, 2004)

Dr. Tunalı Hilmi

Ne sır verdi ne de ser! Ailece Abdülhamit'in zulmüne uğradı. Ne babası kaldı ne de kardeşleri sürgün edilmedik. Ama onu kimse devrimciliğinden alı koyamadı. 1890 yılında Tıbbiye'ye girdi. Burada Jön Türkler'e katıldı. Gazeteler çıkardı. Tıbbiye, Harbiye ve Mülkiye'de ortak örgütlenmeyi gerçekleştirdi. Yurt dışında çalıştı. Cenevre'de Pedagoji bölümüne kaydoldu. Siyasi faaliyetlerine devam etti. 1897 yılında 78 Jön Türklerle birlikte Trablusgarp'a sürüldü. 1899 yılında Jön Türklerin Kahire örgütünü yeniden inşa etti. Halk gazetesini çıkardı. Madrid'de hazırladığı "Türkiye'de Halk Hakimiyeti, Bir Şart-Bir Dilek" isimli eseri, Anayasa tasarısı olarak kabul edilir. 1921 Anayasası'na da kaynak teşkil etti. 1901 yılında evlendiği eşi Jülette, Hürriyet Devrimi'den sonra ismini 'Hürriyet' olarak değiştirdi. Hilmi Bey, Meclis-i Mebusan'da Bolu vekili oldu. İşgalde Malta'ya sürgün gitti. 27 Nisan 1920 günü kaçarak Ankara'ya ulaştı. Yine Bolu milletvekili oldu. Ereğli direnişine katıldı. Zonguldak'tan da vekil seçildi. Kırmızı yeşil şeritli 'İstiklal Madalyası'nı hak eden ender şahıslardandır. Kemalist devrimci Hilmi Bey, 'Karayurt' soyismmini aldı. Halkçı-Türkçü gelenekten gelir. Hatipliği meşhurdu. Kadın ve işçi hakları savunucusuydu. 22 Kasım 1928 günü hayatını kaybetti.

(Mazhar Müfit Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, 2. Baskı, C.1, TTK Yayınları, Ankara, 1986, s.247-248). 1945 yılında hayatını kaybetti.

Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet devrimimizin devrimci doktorları: Çocuk Dr. Tevfik Rüştü Aras, Dr. Reşit Galip, Dr. Refik Saydam... Aras, 11 yıl Atatürk döneminde Dışişleri Bakanlığı yaptı. Kemalist dış politikaya imza attı. Dr. Reşit Galip ise Milli Eğitim Bakanlığı yaptı. 1919'da Aydın Cephesi'nde doktordu. Sıtmayla mücadele etti. Mersin'e gelen Atatürk onu keşfetti. 1925'de Aydın'dan vekil seçildi. Atatürk'le tartışmaları meşhurdur. Devrimin asi çocuğu! 41 yaşındayken 1934 yılında vefat etti.

Mustafa Kemal'le Samsun'a çıkan Askeri Tıbbiyeli Dr. Saydam cephede savaşmış, salgın hastalıklarla mücadele etmiş, bulduğu Tifüs aşısı tıp literatürüne girmiştir. Atatürk'ün Sağlık Bakanı, İsmet Paşa'nın (1939-1942) da Başbakanıydı... 61 yaşında kaybettik.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

1902'de Priştine'de doğdu. Kurtuluş Savaşı'nda Aydın Cephesi'nde Yörük Ali Efe'lerin kızıydı. Malgaç Baskını'nda başarılı olunca Köyceğiz Kuvayı Milliye'yi kurması için gönderildi. Sonra da İstanbul'a giderek gençliği örgütledi. İstanbul Tıp Fakültesi'ne girdi. 1920'de TKP üyesi oldu. Aydınlık'ta ilk yazıları yayımlandı. 1925 yılından 1971 yılına kadar devrimci mücadelesini sürdürdü. 22,5 yıl hapis yattı. 1938 yılında Nazım Hikmetlerin Donanma Davası'ndan 15 yıl hapis cezası aldı. 1954 yılında Vatan Partisi'ni kurdu. Marks, Engels ve Lenin gibi önemli liderlerin eserlerini dilimize çevirdi. 11 Ekim 1971 günü Belgrad'ta yaşamını yitirdi.

Aydınlıkçı Dr. Şefik Hüsnü Bey

1912 yılında Paris'te tıp eğitimini bitirdi. Sinir hastalıkları uzmanı oldu. Jön Türk devrimcilerinden etkilendi. Çanakkale'de Yüzbaşı rütbesiyle görev yaptı. 1919 yılında Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi'ni kurdu. Genel Sekreterliğini yürüttü. 1 Haziran 1921 günü de Aydınlık'ı kurdu. Sosyalist devrimcilerimizdendir. Hayatının uzun bir süresi sürgünde geçti. Kızı Meryem, İkinci Dünya Savaşı içinde Polonya Varşova direnişinde şehit oldu. Manisa'da sürgünde iken 8 Nisan 1959 günü hayatını kaybetti. Kurucumuzu saygıyla anıyoruz... Onun kurduğu Aydınlık'ı, Tıbbiyeli Serhan Bolluk uzun yıllar yönetti.

Bugünkü devrimci tıbbiyelilere de saygı, sevgiler!

Kaynak: ulusalkanal.com.tr

Tıbbiyeli şehitler için bir abide yapılması 1933 yılında, Dr. Fahrettin Kerim Gökay'ın sahibi ve mesul müdürü olduğu Tıp Dünyası dergisi tarafından önerildi. Bu abidenin önce Birinci Dünya Savaşı'nda, hekimlerin en çok kurban verdiği Erzurum'a dikilmesi düşünülmüş, 1941 yılında Haydarpaşa'daki Tıbbiye binası önüne dikilmesi istenmişti. Savaş yıllarında Tıbbiye'nin klinikleri olan Haydarpaşa Numune Hastanesi, muhtemelen habersiz olduğu bu girişimi yakın zamanda, gerçekleştirerek bahçesine Şehit Tıbbiyeliler Anıtı dikmiştir. Bu anıtta; yaralı bir asker doktorun kucağında ölmek üzere.

Çanakkale savaşında, içinde yüz tıbbiyelinin de bulunduğu 9000 şehit sadece o gece, orada şehit olmuştur. Bu savaşın geçtiği yere de o andan itibaren Kanlısirt adı verilir.

İ.Ü.Cerrahpaşa Tıp fakültesi Nöroşirurji A.B.D. Başkanı Prof. Dr. Cengiz Kудay'ın Değerlendirmesi:

Birinci Dünya Savaşı'nın ikinci yıl tüm Avrupa'nın kanaboyandığı 1915'i göstermektedir. Türk ulusu, canı pahasına, ülkesini kurtarmak için tüm cephelerde kurtuluş savaşı vermektedir. Enver Paşa İstanbul Üniversitesi'nin şimdi rektörlük olan tarihi binasına gelir... Kürsüye çıkar ve genç üniversitelilere, milliyetçilik duygularını şaha kaldıran müthiş bir konuşma yapar. Bu konuşmayla galeyana gelen tıbbiyeliler bir gecede askere yazılır. Bir de İstanbul Erkek Lisesinin henüz bıyıkları terlememiş, 55 delikanlısı, tam 10 bin tane gencecik delikanlı, çok kısa süren bir eğitimin ardından 11 Mayıs'ta, Çanakkale'ye sevk edilir. Kurmay yarbay Hasan Askeri komutasında 16 Mayıs'ta Arıburnu Akhoş iskelesinde taarruz için hazırlanır.

Taarruz, 18 Mayıs'ı 19 Mayıs'a bağlayan gece yarısı 03.30'da başlayacaktır. Bu taarruzun başarısı, düşmanın baskına uğratılmasına ve taze bir kuvvet olarak gelen, içinde tibbiyelilerin de bulunduğu 2. tümenin hücumu geçerek düşmanı yenmesine bağlıdır. Gece karanlığında 2. tümenin iki alayı ilk siperlere yanaşır. İki alayın cephesi yalnızca 600 metre genişliğindedir, yani 15 santime bir asker düşmektedir. Ve hücum başlar, ne bir ateş açılır, ne bir hücum borusu çalınır. Önde subayları, arkada süngü takmış gencecik öğrenciler, sırtlardan düşmanın üzerine dalga saldırır. Bir anda kızıl kıyamet kopar. Saldırıyı gören yeni Zelandalı ve Avustralyalılar öğrencileri top ateşine tutar. Yaşları yirmiyi bile doldurmamış olan 10 bin öğrenci-askerin 9 bini 3 saat içinde şehit düşer. 1915'in 18 Mayıs'ı 19 Mayıs'a bağlayan gecesi, Çanakkale savaşlarının en kanlı ve kayıplı günlerinden biri olarak tarihe geçer.

Prof. Dr. TERZIOĞLU tıp fakültesi dekanlığının isteği üzerine hazırladığı raporunda: Dr. Kemal ÖZBAY Paşanın Türk Askeri Hekimliği Tarihi kitabından yaptığı fotokopilerdeki bilgiler de, yukarıda özet olarak verilen yanıtta :“Birinci Dünya Savaşı'nda Haydarpaşa'daki Darülfünûn-u Osmanî Tıp Fakültesi öğretim üyeleri ve öğrencileri, 1915 I.Dünya Savaşı nedeniyle birliklerine dağıtılmışlar ve Tıbbiye bir yıl kapalı kalmıştı. “Çanakkale'ye giden Tıbbiyeli öğrencilerimiz 19 Mayıs Savaşlarına katılmış ve kaybımız ağır olmuştur. Fakülte 1 yıl kapalı kalmış ve 1921'e kadar da mezun verememiştir. 1926'da Fakültenin tekrar açılma hazırlıkları başlayınca, eğitim verecek binanın dışı siyaha boyanmıştır demiş.

Kaynaklar

* 2.12.2000 de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığının Çanakkale'de 18-19 Mayıs Savaşlarına katılan ve şehit olan İstanbul Tıbbiyeli öğrencileri hakkında, Tıp Tarihi Anabilim Dalından istediği bilgiye Prof. Dr. Arslan Terzioğlu'nun yanıtı.

* Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroşirurji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Cengiz Kudayın değerlendirmesi

* Efsanenin çöküşü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroşirurji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Cengiz Kudayın değerlendirmesi Arzu edenler ayrıca Tek Mt2 - Metin2 Pvp Çanakkale Destanına ve Binbaşı A.Azmi Havundak'ın Hatıralarına bakabilir.

Geliboyu Hastahanesi önünde Kızılay ekibi.

Ortada başhekim Rasim, sağında Dr.Sedat ve İhsah, beyler (1915)

Cepheye giden askerler! Liseliler

